

István BANDI

**INFLUENȚAREA PSEUDOISTORIOGRAFICĂ A
STRUCTURILOR DE SECURITATE CEAUȘISTE ASUPRA
GRUPĂRILOR NAȚIONAL-POPULISTE DIN CADRUL
EXILULUI ROMÂNESC. STUDIU DE CAZ:
„PROTOCRONISMUL” LUI IOSIF CONSTANTIN DRĂGAN**

**The pseudo-historiographical influence of the Ceaușescu's security structures
on the national-populist groups within the Romanian exile. Case study: The
"Protochronism" of Iosif Constantin Drăgan**

Romanian exile was a permanent challenge for the Romanian post-war secret services, because the impact of Romanian intellectuals and businessmen established outside the country was huge: the opinions and value judgments issued by prominent figures in exile resonated with both communities. Romanians from other countries (especially Western) as well as on the population of the country. Under these conditions, the discrediting and enmity of those in exile had become goals of the Securitate, especially at a time when anti-regime campaigns and actions of solidarity with those left at home were intensifying.

The Securitate agents, knowing that the international public opinion is receptive to the positions of the leaders of the Romanian exile and to the way they relate to the official ideology of the R.S.R., organized on the territory of other states monitoring and influencing actions. It was not always clear whether these operations served the interests of Romania or the Ceaușescu couple, but the intrusion of the political police enslaved to the totalitarian communist regime in the microcosm of Romanian dissent always aimed at blurring the negative image created in the West about political repression in the country. In addition, the structures of the Securitate also exerted a constant pressure on that Romanian historiography that developed in the environments of exile, trying to impose certain points of view.

The present study presents a succession of operative combinations made by the Securitate with the involvement of the well-known agent of influence Iosif Constantin Drăgan in trying to highlight the way in which the pseudo-historiographical initiatives of the businessman synchronized with the dictator's obsessions, imposing the national populist direction in Romanian historiography and the way in which the agent, among other purposes of the dictatorship, also served the idea of reviving the thesis of "protochronism".

Keywords: Securitate; espionage; Romanian exile; pseudo-protochronism; agents of influence; Iosif Constantin Drăgan.

Noi resurse arhivistice și vechi dileme istorice. Dosarele întocmite despre Iosif Constantin Drăgan de către lucrătorii operativi ai serviciilor secrete pe care le au astăzi în custodie Arhivele CNSAS de la București pot constitui noi puncte de plecare pentru cercetătorii istoriei culturale a regimurilor dictatoriale totalitar comuniste conduse de Gheorghe Gheorghiu-Dej și Nicolae Ceaușescu. Documentele puse acum la dispoziția cercetătorilor adaugă aspecte noi la imaginea deja conturată, confirmând sau infirmând anumite ipoteze istoriografice și deschizând orizonturi noi

cercetării. Pe baza acestor informații, cunoscând viața dublă a lui Iosif Constantin Drăgan, poate fi reevaluat și recontextualizat rolul jucat de acesta în istoria și istoriografia românească recentă.

Nu vom prezenta detaliat problematica protocronistă, dar vom aminti unul dintre cele mai influente studii scrise pe această temă, „Protocronismul românesc” de E. Pappu, făcând succint trimitere și la alte câteva lucrări realizate de oameni de cultură, precum Nicolae Densușianu și Șerban Cioculescu. Vom menționa și un fapt consemnat de istoria ideilor în legătură cu acest tip de discurs: apariția termenului „tracoromania” folosit în anul 1941 de profesorul Cioculescu.

Iosif Constatin Drăgan în colimatorul Securității. Iosif Constatin Drăgan s-a născut la 20 iunie 1907 la Lugoj ca cetățean al Austro-Ungariei. Tatăl lui, un tăbăcar cu atelier propriu, a supraviețuit ambelor conflagrații mondiale, dar s-a stins din viață (prea tânăr) în anul 1946. Fiul lui a urmat mai întâi cursurile Facultății de Drept din București, apoi, în 1939, s-a înscris la Academia Comercială din Milano, unde a obținut și titlul de doctor în economie.

În timpul celui de al Doilea Război Mondial, pe lângă studiile sale universitare, tânărul economist s-a implicat cu succes în activități comerciale, reușind să devină acționar majoritar al Societății petroliere „Dacia”. După anul 1948 el a înființat mai multe firme specializate în prelucrarea, transportul și desfacerea hidrocarburilor. Firmele Butan Gaz (1948), Petrol Chimica (1951), Fingass și Dragochimica (1954) aveau filiale în Austria, Republica Sud-Africană, Belgia, Grecia, Maroc, R.F.G. și Spania.

Drăgan a ajuns un prosper și influent om de afaceri pe piața gazelor lichefiate din Italia, dispunând la sfârșitul anilor '60 de un capital semnificativ (cca 50 mil. de dolari SUA). În paralel, el a deținut și importante funcții în organisme corporatiste ca Sindicatul producătorilor de gaz din Italia (al cărui președinte a fost între 1952-1957) și Camera de Comerț a Italiei, a cărui președinte a fost ales în 1957. El a participat la semnarea tratatului de înființare a Pieței Comune¹, o ceremonie fastuoasă cu influență globală desfășurată la Roma.

Rețeaua lui de relații a constituit, de asemenea, un capital imens pe care serviciile secrete comuniste au dorit să o exploateze. Drăgan și-a creat relații apropiate cu numeroase personalități, în special din Europa. Printre aceștia pot fi menționați președintele Franței Valéry Giscard d'Estain²; Giuseppe Pella³, președinte al Consiliului de Miniștri și ministru de Externe al Italiei; Harold MacMillan⁴, prim-

¹ *Piața comună* a fost înființată la 25 martie 1957 de către Franța, Germania de Vest, Italia, Olanda, Belgia și Luxemburg, fiind denumită *Comunitatea Comercială Europeană*.

² Valéry Giscard d'Estain (1926-2020) politician de conservator francez. A fost membru al Academiei Franceze. Pe 2 ianuarie 1956 a fost ales parlamentar în Adunarea Națională. Din 1962 până în 1966 a fost ministru de finanțe al Franței, ca și între 1969 și 1974. Între 1974 și 1981 președinte al Franței.

³ Giuseppe Pella (1902-1981) politician creștin-democrat italian. A fost prim-ministru al Italiei între 1953 și 1954. De asemenea, a ocupat funcțiile de ministru al Trezoreriei, Bugetului și Afacerilor Externe în anii 1950 și începutul anilor 1960. Pella a ocupat funcția de președinte al Parlamentului European în perioada 1954-1956 după moartea lui Alcide De Gasperi. A devenit președinte al Comitetului pentru afaceri externe al Senatului în perioada 1968-1972 și a revenit pe scurt la guvernare ca ministru al finanțelor în primul guvern al lui Giulio Andreotti din februarie până în iunie 1972.

⁴ Harold MacMillan (1894-1986) politician conservator britanic. În anii 1950, Macmillan a ocupat funcția de secretar de externe și cancelar al trezorerului sub conducerea lui Anthony Eden. Când Eden a demisionat în 1957, în urma crizei de la Suez, Macmillan l-a succedat ca prim-ministru și lider al Partidului Conservator. A fost prim-ministru al Regatului Unit în perioada 1957-1963.

ministru al Marii Britanii; Enoch Powell⁵, lider al Partidului Conservator din Marea Britanie și numeroși prelați catolici, printre care și reprezentanți de vârf ai Vaticanului.

Urmărit și colaborator. Începând din anul 1958, Iosif Constantin Drăgan a fost contactat de serviciile românești de spionaj „cu scopul apropierii și folosirii lui în munca operativă”, securității de pe vremea dictaturii lui Gheorghiu-Dej văzând în omul de afaceri un posibil instrument al politicii de deschidere a României către Occident, care tocmai se contura în acel moment. I-au fost atribuite două nume de cod: „Dunăreanu” și „Olteanu”.

Prima acțiune operativă consemnată în documentele Securității a fost facilitarea încheierii unei înțelegeri între RPR și grupul de interese ENI⁶. Este vorba despre vânzarea-cumpărarea unor instalații petroliere. Pe baza informațiilor economice furnizate de Drăgan, serviciile secrete românești au adoptat deciziile necesare pentru încheierea cu succes a tranzacției.

Ulterior, el și-a asumat continuarea relațiilor economice cu RPR și a dezvoltat o spectaculoasă colaborare cu dictatura ceașistă. În 1973, guvernul R.S.R. și I.C. Drăgan, încep o cooperare strategică cu implicații serioase prin Grupul Butan Gas-Milano. Ministrul adjunct Gherghe Boldur și I.C. Drăgan au semnat atunci un protocol ce viza producția și comercializarea unor aparaturi de radiocomunicații, sisteme de navigație și diferite componente electronice aferente acestora⁷.

În anii '70 sprijinul lui Drăgan oferit intereselor economice ale regimului comunist de la București s-a permanentizat. Coordonatele colaborării au fost discutate în cadrul unor întâlniri dintre el și conducerea superioară a partidului-stat (Nicolae Ceausescu, Stefan Andrei) și cea a Securității (Nicolae Doicaru, Teodor Coman, Ion Mihai Pacepa, Tudor Postelnicu). Cu ocazia acestor întâlniri, I.C. Drăgan a informat regimul în legătură cu stadiul implementării planurilor comune și în legătură cu acțiunile pe care le întreprinde pe linia dezvoltării relațiilor economice ale RSR cu diferiți parteneri străini. Putem menționa aici înființarea societății mixte DACOMEX, cu sediul la Paris, care avea ca scop popularizarea tracologiei și a României comuniste. În schimb, pe parcursul acestor întâlniri la nivel înalt, conducerea comunistă l-a informat pe Drăgan despre direcțiile trasate de ei cooperării.

În anul 1977, la inițiativa lui I.C. Drăgan, este înființată Camera de comerț franco-română la Paris⁸, iar în 1978 „Camera de comerț italo-română” cu sediul la Milano. Serviciile secrete comuniste românești, exploatând sentimentele patriotice ale milionarului și interesele sale, au facilitat pătrunderea lui Drăgan pe noi piețe, iar

⁵ John Enoch Powell (1912-1998) politician conservator britanic. A fost membru conservator al Parlamentului (1950-1974), apoi deputat al Partidului Unionist Ulster (UUP) (1974-1987) și ministru al Sănătății (1960-1963). Înainte de a intra în politică, Powell a fost un savant clasic, devenind profesor titular de greacă veche la vârsta de 25 de ani în Australia. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, el a slujit atât în funcții de personal, cât și în serviciile de informații, ajungând la rangul de brigadier la treizeci de ani.

⁶ Eni S.p.A. este o companie multinațională italiană de petrol și gaze cu sediul la Roma. Denumirea „ENI” a fost inițial acronimul „Ente Nazionale Idrocarburi” (Autoritatea Națională pentru Hidrocarburi). Considerată una dintre cele șapte companii petroliere „Supermajor” din lume, are operațiuni în 66 de țări cu o capitalizare de piață de 55,61 mld. USD, la 31 decembrie 2019.

⁷ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 16. 187-189.

⁸ ACNSAS, F. SIE 00028, vol. 17. 2.

acesta genera oportunități pentru România. Această cooperare constituia pentru magnat și un colac de salvare în eventualitatea iscării unor crize economice occidentale⁹.

De-a lungul anilor în care a colaborat cu Securitatea, Iosif Constantin Drăgan a construit o rețea instituțională prin care regimurile RPR și RSR puteau colecta și disemina informații din/în Europa de Vest. Această rețea a slujit mai târziu și diferite cauze ale propagandei. Partea cea mai importantă a rețelei a constituit-o „Fundația Europeană I.C. Drăgan”, înființată în 1964 la Palma de Mallorca. La sfârșitul anilor '70 aceasta funcționa deja cu numeroase sucursale în mari orașe ale lumii: Atena, Boston, München, Montreal, Paris, Roma etc.¹⁰. Cu toate că în statutul fundației a fost stipulat ca scop primordial construirea unei conștiințe europene comune, practic, membrii ei desfășurau activități de lobby pe lângă acele state aflate de cealaltă parte a Cortinei de Fier în care limbile naționale erau romanice. Apropierea culturală dintre RPR (apoi RSR) și aceste țări a fost urmărită prin conferințe, seminarii, expoziții și publicații. Apoi, în 1976, când I.C. Drăgan a înființat „Centrul European de Studii Tracice”, el și-a asumat public o colaborare ideologică funcțională cu regimul ceaușist.

Urmărind atitudinea sa politică și luările sale de poziție, putem observa că Drăgan, începând cu anul 1971, s-a delimitat de acele grupări ale exilului românesc care puteau fi asociate cu ideile de extremă-dreaptă. În același an el începe să viziteze cu regularitate România. În aceste condiții, nu ne va surprinde nici faptul că tot în acea perioadă, sub numele omului de afaceri începe publicarea unei serii de lucrări cu caracter istoriografic: *În serviciul Europei* (1971); *Românii din Istria* (1973); *România – țară a două lumi* (1973); *Prin Europa* (1976); *Aurel C. Popovici* (1977). În toate aceste scrieri, dar și în altele, autorul prezenta problema originii poporului român din perspectivă protocronistă¹¹ și lansa aprecieri laudative la adresa orânduirii comuniste din România ceaușistă.

Pe lângă lucrările cu caracter monografic, fundația Drăgan a publicat și o revistă la Milano: „Europa și neamul românesc”. Aparent, scrierile apărute în acest cadru argumentau în favoarea includerii țărilor din Estul continentului în proiectele politice, subliniind insularitatea caracterului latin al culturii române, dar, de fapt, emisarii regimului ceaușist se infiltrau în Occident pe această cale, căutându-și aliați și încercând să atingă anumite scopuri politice.

Relațiile dintre puterea comunistă din România și magnatul italian au fost întreținute și prin agenți acoperiți ai Securității. Spre exemplu, în Franța, știm de trei agenți care îl sprijineau pe Drăgan, inclusiv la nivelul Parlamentului European¹². Desigur, structurile respective s-au ocupat și de influențarea corespunzătoare a lui I.C. Drăgan. O dovadă în acest sens este legătura sa directă, care a fost chiar șeful rezidenței românești din Franța.

În același fel funcționau relațiile dintre oficialitățile RSR și fundațiile lui Drăgan din alte țări ale Europei de Vest. În Austria, lectoratul din Salzburg, iar în Spania un mic institut de cercetări au promovat propaganda regimului ceaușist despre istoria, cultura și literatura română, cu precădere din perspectivă protocronistă. La Veneția fundația lui Drăgan a înființat un „Centru internațional de studii asupra tracilor”.

⁹ ACNSAS, F. SIE 00028, v.16. 241.

¹⁰ ACNSAS, F. SIE 00028, v.17. 80/1.

¹¹ ACNSAS, F. SIE 00028, v.17. 80/2.

¹² ACNSAS, F. SIE 00028, v.17. 99.

Institutul dispunea și de o publicație proprie¹³. Astfel, patronul firmei Butangaz a devenit încet-încet un adevărat tracolog care promova idei protocroniste la nivel internațional pentru ca ulterior să se creeze și în țară impresia că ideile sale au fost acceptate și omologate în Occident. Volumul său *Noi, tracii și istoria noastră multimilenară* și revista „Noi tracii” au fost expresii ale acestor preocupări.

O elocventă ilustrare a sprijinului și încurajării oferite de dictatura ceaușistă activității de propagandă desfășurată de Drăgan este invitarea lui la cea de a II-a Conferință de tracologie. La evenimentul organizat în perioada 4-6 septembrie 1976 la București, I.C. Drăgan a ținut un discurs. Dintr-o notă a Securității datată 7 septembrie 1976 rezultă că în spatele textelor lui Drăgan și a promovării lor sunt activități de influență coordonate de structurile comuniste românești de dezinformare și represiune. Documentul amintit enumeră în acest sens articolul „Noi tracii”, apărut la Veneția, în revista institutului înființat de Drăgan, volumul II al lucrării „Noi, Tracii; „Buletinul circular tracologic (1974-1976)”; Buletinul „Noi Tracii” nr. 23 și 24 dedicate celui de al II-lea Congres de Tracologie de la București¹⁴.

O dovadă a alinierii milionarului la politica externă și la propaganda RSR a fost publicarea unor lucrări cu caracter pseudoistoric prezentate ca „adevăruri” incontestabile. În aceste „opere”, din păcate, profesionalismul a fost subordonat ideologiei comuniste, căci în anii '70 istoriografia oficială, după o relativă relaxare ideologică, a traversat perioada lansării unor mituri fondatoare amestecate cu marxism¹⁵. În această privință, Drăgan, conformându-se unor aranjamente clandestine cu autoritățile comuniste, a publicat în buletinele fundației sale „Europa și neamul românesc”, „Buletinul European” și „Noi Tracii” o serie de articole semnate de personalități ca: Dumitru Berciu¹⁶, Constantin Giurăscu¹⁷ și Ștefan Pascu¹⁸. Pe lângă acestea, tot în baza unor „indicații” de la București, au apărut lucrări ca: „Falsificatorii istoriei”, prin care s-a încercat combaterea teoriilor lui A.M. Lazarev¹⁹. Traducerea acestor lucrări în limbi de circulație internațională și diseminarea ideilor lui Nicolae Ceaușescu în Europa de Vest și SUA a crescut exponențial efectul acestor publicații.

¹³ ACNSAS, F. SIE 00028, v.17. 80/3.

¹⁴ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 16. 216.

¹⁵ Vlad Goergescu, *Istorie și politica. Cazul comunistilor romani. 1944-1977*. București, Editura Humanitas, 1991, pp. 6-66. Autorul prezintă patru etape ale istoriografiei comuniste care în ansamblu copiază servil schimbările politice.

¹⁶ Dumitru Berciu (1907-1998) a fost un istoric și un arheolog român, membru de onoare al Academiei Române. A fost director al Institutului de Tracologie din București.

¹⁷ Constantin C. Giurescu (1901-1977) istoric român. Și-a terminat studiile superioare la București în 1922. Studii la Paris, mai apoi doctor în litere (1925) și docent în istoria românilor (1925). Membru al Școlii Române din Franța (1923-1925). Asistent al Muzeului Național de Antichități din București (1920-1926 și 1963-1975). Director al Fundației „Ion C. Brătianu” (1927-1930). Fondator al Institutului de Istorie Națională (1941) și al Revistei Istorie române (1931). Liberal-georgist. Deputat în mai multe legislaturi. Rezident regal al Ținutului Dunărea de Jos (1939). Ministru al F.R.N. (1939-1940), al propagandei Naționale (1940) și al Cultelor și Artelor (1940). După 1945 a suferit detenție politică în penitenciarul de la Sighet între 1950 și 1955. Cercetător științific principal la Institutul de Istorie „N. Iorga” din București (1948-1950 și 1956-1963). Devine membru al Academiei Române în 1974.

¹⁸ Ștefan Pascu (1914-1998) istoric român. A absolvit Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca. A studiat la Academia di Romania din Roma. Și-a luat doctoratul în istorie și filosofie în 1942. Ștefan Pascu a fost pe rând profesor, decan și rector (timp de 8 ani) la Universitatea Babeș-Bolyai. Pentru activitatea științifică pe tărâmul istoriei este ales membru al Academiei Române. A condus timp de 16 ani Secția de istorie a Academiei Române, fiind și Președintele filialei Cluj. Din anul 1975 a fost Președinte al Comisiei de demografie istorică.

¹⁹ Artiom Markovici Lazarev (1914-1999). Istoric și politician. În lucrările de istorie a susținut ideea existenței unei națiuni moldovenesti diferite de cea românească.

Așadar, în spatele numelor de cod „Olteanu” și „Dunăreanu” cunoaștem un fervent colaborator al Securității, supravegheat și influențat în permanență. Evidențele arată că, începând cu anii '50, Direcția Generală de Informații Externe (DGIE) l-a folosit pe I.C. Drăgan cu succes în realizarea unor planuri și combinații operative de mare anvergură²⁰. Acest fapt explică și adresa permanentă deținută de Drăgan – Lugoj și casa părintească transformată în sediu al Societății de Tracologie și alte câteva beneficii și facilități oferite de sistem. Complexitatea și importanța colaborării lui Drăgan cu structurile Securității și ale Ministerului de Interne este evidențiată și de intervențiile din anul 1977 ale lui Teodor Coman și Nicolae Doicaru în vederea acordării cetățeniei române, a vizelor turistice, eliberarea pașaportului ș.a.m.d.²¹. De asemenea, Drăgan, bucurându-se de un remarcabil prestigiu în rândul conducătorilor emigrației române din Europa și din Statele Unite ale Americii, la indicația organelor de securitate, a acționat pentru atragerea acestora pe poziții loiale față de România comunistă.

Qui prodest? – Dosarul lui I.C. Drăgan păstrat la Uniunea Scriitorilor din R.S.R. constituie o altă mărturie a relațiilor simbiotice dintre milionarul român stabilit în Italia și cinovnicii dictaturii ceaușiste. În anii '70 numeroase publicații românești s-au întrecut în referiri bombastice la contribuțiile lui I.C. Drăgan. Iată câteva dintre acestea: în revista literară „Luceafărul”, Mihai Gafita l-a caracterizat pe magnat drept „exponent al spiritului european, militant al colaborării și înțelegerii între state...” (1973)²², iar un an mai târziu, în 24 iunie 1974, chiar cotidianul „Scânțea”, bine-cunoscutul oficios al regimului, a publicat un amplu articol semnat de Ion Brad care plasa creația literară și istoriografică a lui Drăgan la același nivel cu operele lui Ion Creangă și Nicolae Iorga²³. Șirul elogiilor a fost continuat de Dumitru Berciu care în „Prefața” din 27 ianuarie 1976 nota despre volumul „Noi, Tracii”²⁴, că „deschizând-o, vom găsi formele și ideile dorite de noi, cele ce corespund realităților istorice privind lumea tracică și concepția istoriografiei actuale românești”²⁵. Același Berciu considera (aproape cu evlavie) că în februarie 1977 volumul *Prin Europa* publicat de Drăgan „este o reinterpretare a istoriei naționale”²⁶.

Intellectualii de marcă se simțeau flatați, atunci când primeau invitații de la Fundația Drăgan. Spre exemplu, în 1974, între 27 mai și 2 iunie a avut loc la Veneția un colocviu la care Marin Sorescu²⁷, Ana Blandiana²⁸, Alexandru Caprariu²⁹, Edgar

²⁰ ACNSAS, F. SIE 00028, v.17, p. 99.

²¹ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 17, pp. 120-121.

²² ACNSAS, F. SIE 00028, v. 17, p. 12.

²³ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 17, p. 12.

²⁴ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 17, pp. 16-17.

²⁵ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 17, p.17.

²⁶ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 17, pp. 17-18.

²⁷ Marin Sorescu (1936-1996), scriitor român. Studiile universitare le-a făcut la Universitatea Al. Ioan Cuza din Iași, la Facultatea de Filologie (1955-1960), licențiat în limbi moderne. A fost membru al *Programului Internațional pentru Scriitori* la Universitatea din Iowa – SUA, debutează în 1964, la vârsta de 28 de ani, cu volumul de parodii *Singur printre poeți*. Până la moartea sa (în 1996) mai publică încă 23 de volume. Devine membru titular din 1992 al Academiei Române.

²⁸ Ana Blandiana (n. 1942). Studii de filologie romanică, licențiată a Facultății de Filologie a Universității din Cluj (1962-1967). a debutat ca poetă în 1954, în reviste de tineret, apoi în „Tribuna” (1959) și în antologia „30 de poeți tineri”. A colaborat la multe periodice din țară, printre care „Viața Studentască” sau „Amfiteatru” (1968-1974). A fost bibliotecară la Institutul de Arte Plastice „N. Grigorescu” din București (1975-1977), redactor la Uniunea Scriitorilor (1977-1979). A obținut o bursă de studii în cadrul Programului Scriitoricesc Internațional al Universității din Iowa City (SUA) (1973-

Pappu³⁰, Eugen Jebeleanu³¹ se numărau printre participanți. Scopul declarat al acțiunii era acela de a oferi posibilități noi de afirmare internațională unor scriitori români deja consacrați. Fundația Drăgan asigura cazare, masă, publicitatea manifestăției (inclusiv un reportaj filmat) și tipărirea comunicărilor. Costurile de transport au fost acoperite de către Uniunea Scriitorilor din România.

I.C. Drăgan a fost primit periodic și la nivelul cel mai înalt. Nicolae Ceaușescu l-a invitat de două ori: în august 1971 și în iunie 1980. Miniștrii de Interne Teodor Coman și George Homostean i-au acordat întrevederi în 1978 și în 1980. În cadrul discuțiilor au fost abordate teme delicate, cum ar fi raportarea sistemului la diferite grupări ale exilului românesc și strategia diseminării unor informații despre RSR în Occident. Magnatul a obținut acordul oficialilor pentru construirea unei clădiri la Lugoj, unde dorea să expună colecții de artă, să organizeze cursuri de marketing, conferințe și colocvii internaționale.

Situația lui Drăgan era atât de privilegiată în raport cu regimul lui Nicolae Ceaușescu, încât el putea să-l tragă la răspundere pe președintele Academiei de Științe Sociale, Mihnea Gheorghiu, în legătură cu aprecierea, în opinia sa, insuficientă a creației sale în materie de tracologie:

„Domnule Președinte, ...iată cum se falsifică istoria sub ochii nostri. Din ordinul cui editurile Țării românești au publicat patru cărți

1974). În decembrie 1989 a făcut parte din Consiliul Provizoriu al Frontului Salvării Naționale, din care a demisionat la 29 ianuarie 1990. A fost unul dintre inițiatorii Alianței Civice și președinte al organizației în perioada 1991-2001. Este președinte a Fundației Academia Civică, director fondator al Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței, președinte de onoare a PEN Club România. Este membru corespondent al Academiei Române din 2016.

²⁹ Alexandru Caprariu (1929-1988). Absolvent al Facultății de Filosofie. Frecventează Școala de literatură "Mihai Eminescu" (1951-1952). Din 1957 lucrează la revista „Tribuna” până în 1969, când devine directorul noua înființatei edituri Dacia. Debutează în timpul studiilor universitare (1949) în „Almanah literar”. Firesc pentru evoluția viitoare, colaborează la revistele literare Steaua, Tribuna, Contemporanul, România literară, Luceafărul etc. Între 1957-1969 ocupă funcția de redactor al revistei „Tribuna”, iar din 1969 și până în 1986 este director al Editurii Dacia. Sfârșitul vieții îl va găsi tot la „Tribuna”, revista pentru care lucrase doisprezece ani. Debutul editorial se produce în anul 1963, cu volumul de versuri *Orizonturi* urmat la un interval de trei ani de *Cercurile dragostei* (1966). https://www.poezie.ro/index.php/author/0005557/Alexandru_Căprariu#bio (accesat: 12. 11.2020).

³⁰ Edgar Papu (1908-1993) a fost un eseist și critic literar român, profesor universitar. A urmat Facultatea de Litere și Filozofie între 1927-1932. În 1930 audiază cursuri la Universitatea din Viena, iar în 1932 la *Istituto Interuniversitario Italiano* din Florența. Între 1936 și 1944 activează ca profesor de latină, franceză, germană, italiană, română, la Liceul Național din Iași. Începând din 1945, devine profesor de estetică la Universitatea din București. În 1951 este îndepărtat din învățământ din cauza convingerilor sale religioase și împiedicat să publice. În 1953 este reprimat la facultate, unde predă literatură comparată. În 1961 este arestat și condamnat la 8 ani de închisoare de către autoritățile comuniste. După eliberare, în 1964, duce o viață de om marginalizat, nemaifiind primit la facultate. Apărut în 1977, volumul *Din clasicii noștri* avansează o serie de idei „protocroniste” în ce privește statutul literaturii și culturii românești în raport cu literatura și cultura occidentală. Ipoteza fusese anticipată într-un articol apărut în 1974 în revista „Secolul 20” sub titlul „Protocronism românesc”, și în volumul *Poezia lui Eminescu* (1971), sau chiar mai devreme, în *Călătoriile Renașterii* (1967). A fost ales ca membru post-mortem al Academiei Române în 2006.

³¹ Eugen Jebeleanu (1911-1991), poet român. A absolvit Liceul brașovean „Andrei Șaguna”. Debutează încă din anii liceului, în 1927, în revista „Viața literară” condusă de I. Valerian. A urmat Facultatea de Drept din București. Din 1932 devine membru al Societății Scriitorilor Români, iar în 1934 obține Premiul Fundațiilor Regale pentru volumul în manuscris *Înimi sub săbii*. Publica în ziarele „Adevărul”, „Dimineata”, „Cuvantul liber”, lucrează un timp la revista „România literară” condusă de Cezar Petrescu (1939), apoi în cadrul Direcției Presei, până în anul 1945. În 1955 este ales membru corespondent al Academiei. În 1971 i se decernează, la Catania, Premiul „Etna-Taormina”, în 1973 este distins cu premiul Herder al Universității din Viena, iar din 1974 devine membru titular al Academiei.

ale mele care au făcut vâlvă: 1. 1973, (Editura – nota noastră) Eminescu „Prin Europa”, vol. I., 2. 1974 și „Prin Europa”, vol. II; 3. (Editura – nota noastră) Scrisul Românesc, „Noi, Tracii”; 4. 1977, Editura Cartea Românească, „Idealuri și Destine”. „Prin Europa” a avut 22 de recenzii, toate favorabile! (...), „Noi, Tracii” a schimbat viziunea istoriei noastre. Oficial (s.a.) ele nu exista!”³²

Nici Emil Manu, coordonatorul *Dicționarului Cronologic „Literatura Română”* nu a fost menajat. El a fost certat de Drăgan pentru că nu a inclus în prestigioasa publicație anumite referiri la creațiile sale literare și istorice³³.

Pe de altă parte, în 1979, Direcția I a spionajului cEAUȘIST (C.I.E.) intervenea prin 2 agenți ai UM 0199 și UM 0225³⁴, ca Drăgan alias „Olteanu” să publice în buletinele sale urgent materiale prin care să fie demascate acțiunile ostile ale disidentului Paul Goma și cele ale altor elemente din anturajul acestuia³⁵.

În 1981 scopurile operative ale Securității au fost cuprinse într-un plan de dirijare întocmit în cadrul secției IV „Emigrație și contracararea activităților ostile”. Aflăm din document că Drăgan a fost contactat prin consilierul ministrului de Interne Șerban Valimareșcu „în scopul exploatării sale informative”, privind intențiile și politica administrației Ronald Reagan față de România. Sursa „Dunăreanu” a fost pregătită să susțină în cadrul discuțiilor cu diplomația americană că RSR acționează ca un stat independent și suveran în cadrul Tratatului de la Varșovia și în raporturile sale cu U.R.S.S. Drăgan a primit și sarcina de a-l contacta pe Nicholas Andrews³⁶ și, în cadrul întrevederii, să susțină cauza revalidării clauzei națiunii celei mai favorizate pentru România.

Din același document reiese că „Dunăreanu” a fost prelucrat și folosit pe linia spionajului tehnico-științific, pe linie economică în vederea încheierii unor tranzacții care să asigure necesarul crescând al RSR de gaze lichefiate. El a primit sarcini și pe linia susținerii politicii externe a regimului în cadrul Consiliului Europei, Pieței Comune, precum și la Vatican. Pe linia promovării pe plan internațional a istoriei, culturii și civilizației românești în conformitate cu viziunea regimului, „Dunăreanu” a fost instruit să publice anumite lucrări, pe cheltuială proprie, la tipografiile „Fundației Europene Drăgan” în limbi străine. Pe lângă multe altele, putem aminti în acest sens, volumul II al lucrării „Noi, Tracii”. Drăgan a primit și sarcina de a traduce în germană și engleză propria scriere și a fost asigurat de sprijinul autorităților pentru promovarea acesteia prin agenții de presă, televiziuni, medii universitare și academice. Termenul era cel de-al doilea semestru al anului 1981³⁷.

Planul convenit s-a referit și la influențarea unor organizații, asociații și parohii românești din Occident. Dunăreanu a fost pregătit de către ofițerii spionajului pentru a atrage comunitățile exilului românesc pe poziții convenabile politicii statului comunist.

³² ACNSAS, F. SIE 00028, v. 17, p. 134.

³³ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 17, p. 135.

³⁴ UM 0109 Secția I – Europa: A fost format din cinci unități. Acestea furnizau informații politice, economice, tehnico-științifice și militare din principalele țări europene capitaliste. UM 0225 Secția IV-a denumită unitatea pentru „Emigrație și contracararea activităților ostile”: A fost formată din cinci unități și două grupe. Acestea au desfășurat activități de informații și prevenire în rândul emigranților români și ai altor naționalități.

³⁵ ACNSAS, F. SIE 00028 v. 17, p. 147.

³⁶ Nicholas Andrews, director al direcției politice pentru „URSS și țările socialiste europene” din Departamentul de Stat al Statelor Unite.

³⁷ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 17, pp. 142-143.

Drăgan a fost dirijat cu sarcină permanentă pe lângă personalități ca Mircea Eliade (SUA), Emil Cioran (Franța), Aurel Răuța (Spania) și mulți alții. Scopul urmărit era acela de a obține sprijinul acestora pentru ceea ce regimul lui Nicolae Ceaușescu a considerat a fi „cauza românească”. Drăgan a mai primit, pe această linie, și sarcina de a selecta tineri scriitori în vederea preluării gazetei „Noi, tracii”. Astfel se urmărea asigurarea continuității și publicarea operativă a unor materiale favorabile dictaturii comuniste din România³⁸.

În acord cu mecanismele procedurale interne, serviciile de spionaj au verificat periodic liniile de acțiune, au evaluat rezultatele obținute de agenți și colaboratori, au analizat stadiul în care se afla îndeplinirea diferitelor misiuni și au stabilit noi sarcini concrete. Pentru a asigura o activitate conspirată „în bune condițiuni”, Dunăreanu/Drăgan a beneficiat din când în când și de instruire contrainformativă.

Recompensele vizau soluționarea favorabilă și promovă a diferitelor solicitări formulate de magnat, precum și la susținerea activității sale economice. Cererile sale de acordare a unor vize turistice lui sau altor persoane din anturajul său au fost soluționate, de obicei, cu celeritate³⁹. Spre exemplu, când Drăgan a solicitat să se aprobe eliberarea de pașapoarte unor scriitori și unor istorici propuși de el, în vederea efectuării unor deplasări în străinătate prin Fundația sa, el a primit sprijin imediat. De asemenea, s-au acordat vize de plecare temporară sau/și definitivă din România unor rude și unor apropiați ai săi⁴⁰.

Utilizând metode clasice de inducere în eroare pentru a obține rezultatele scontate, serviciile românești de securitate au lansat broșura intitulată *Vlad Georgescu la stâlpul infamiei*. Materialul face referiri la diferite articole publicate în ziarul „Stindardul” din R.F.G. Materialele cu tentă de „demascare” au fost elaborate de spionajul românesc, difuzate⁴¹ în rândul unor membri ai grupărilor din exil, cunoscute cu manifestări de extremă dreaptă, iar în final, impactul internațional a fost amplificat prin rețeaua lui Drăgan. Rămâne deschisă întrebarea dacă Drăgan a contribuit conștient la difuzarea acestor informații false în Italia, Franța, Spania și Canada sau a fost doar folosit în această acțiune.

În 1982 Drăgan a publicat în limba italiană la editura sa, NAGARD, o lucrare cu caracter istoriografic care nu concorda cu tezele și cu pseudo-realitățile „epocii de aur”. Un capitol, din această carte intitulată „Dal paese di Dracula” (Din țara lui Dracula) este consacrat frământărilor studențești din perioada interbelică. În lucrare doctrina legionară este prezentată pe un ton aparent neutru, dar în esență favorabil. Autorul susținea că atât în modul de organizare, cât și ideologii ar exista similitudini între mișcarea comunistă și cea legionară⁴². Spre exemplu, în opinia autorului, „serviciul străjerilor... fusese creat pentru contrabalansarea influenței exercitate asupra tinerilor prin «frățiile de cruce» și de «cuiburile» legionare care practic erau un fel de «celulele comuniste»”⁴³.

În relațiile simbiotice ale lui Drăgan cu regimul comunist, au fost implicați mulți oameni de cultură, scriitori, juriști, istorici care au alcătuit o adevărată rețea. Astfel creația literară și istoriografică a omului de afaceri se amplifică neconținut. Ar fi nevoie

³⁸ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 17. 143. v.

³⁹ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 17. 143. v.

⁴⁰ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 17. 165-165v.

⁴¹ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 18. 45.

⁴² ACNSAS, F. SIE 00028, v. 18. 99.

⁴³ Iosif Constatin Dragan *Dal paese di Dracula*, NAGARD, 1982, p. 351.

de cercetări consistente pentru a răspunde la întrebarea dacă aceste persoane au fost motivate de banii lui Drăgan sau de prietenia lui. Fapt este că un sfătuitor al lui, scriitorul Eugen Barbu, l-a convins pe magnat să reediteze pe propria cheltuială *Istoria literaturii române* de George Calinescu, să publice *Dacia preistorică* de Densușianu și opera completă a lui Mihail Eminescu⁴⁴. În schimb, I.C. Drăgan a reușit în 1983 să-l convingă pe academicianul Ștefan Pascu să contribuie la canonizarea științifică a lucrării sale *Noi, Tracii* (volumul al doilea), scriindu-i o prefață. Ulterior, lucrarea urma să apară la Editura Științifică și Enciclopedică din București⁴⁵. Conținutul volumului *Noi, Tracii* reinserat cu mici modificări în lucrarea *Imperiul milenial*, primind aprobare din partea Suzanei Gâdea, a fost inclus în planul Editurii Științifice și Enciclopedice (1984).

Tot în anul 1984, Drăgan primește sarcina de a disemina anumite informații despre RSR în cadrul Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa (CSCE) de la Madrid. El urma să subvenționeze din fonduri proprii anumite publicații destinate unor grupări românești din Occident, lansând informații favorabile regimului ceaușist. Editura NAGARD înființată și finanțată de Drăgan urma să publice lucrări redactate în România⁴⁶. În contrapartidă⁴⁷ persoanele pentru care Drăgan a intervenit la autorități urmau să primească pașapoarte, magnatul urma să fie sprijinit în finalizarea construcțiilor sale de la Lugoj și primea exceptare de la restricțiile de circulație în vigoare la acea dată⁴⁸.

Raporturile dintre Drăgan și serviciile de spionaj ale RSR s-au răcit în 1985, când magnatul a criticat politica regimului și a publicat în revista „Europa și neamul românesc”, nr. 157-158 din iulie-august 1985 protestul Asociației pentru protecția monumentelor și așezărilor istorice din România, intitulat „Patrimoniul istoric și spiritual al României este în pericol”. Documentul afirma că România asistă la o politică de distrugere sistematică și pe scară largă a tuturor urmelor de istorie și spiritualitate. Tot în acea perioadă Drăgan este obstrucționat în realizarea unei donații către fosta biserică greco-catolică „Adormirea Maicii Domnului” din Lugoj.

După această scurtă perioadă de tensiuni, în 1986, relațiile dintre Drăgan și serviciile românești de securitate se ameliorează și ajung la cote înalte de intensitate. Atunci a fost redactată lucrarea intitulată *Mistificarea istoriei Europei – adevăr și impostură* de o sursă a organelor de spionaj din România și predată pentru publicare unei edituri finanțate de I.C. Drăgan. Textul trebuia diseminat în mod dirijat la universitățile și bibliotecile principalelor țări occidentale. Erau vizați politicieni și istorici, dar și „emigrația română loială.” Această acțiune a fost inițiată de Securitate ca urmare a ordinelor primite cu avizul Secției de Propagandă a C.C. al P.C.R.”⁴⁹.

În același an, Drăgan a avut întrevederi la București cu persoane influente care făceau parte din eșalonul superior al nomenclaturii regimului ceaușist. Magnatul tracolog a fost primit de Suzana Gâdea, președintă a C.C.E.S; de Ion Iliescu, la acea dată

⁴⁴ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 18. 45v.

⁴⁵ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 18. 44.

⁴⁶ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 18. 14-14. v.

⁴⁷ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 18. 4-6.

⁴⁸ Începând cu anul 1980, din considerente economice, a fost introdus o nouă reglementare pentru uzul autovehiculelor proprietate personală. În consecință la un sfârșit de săptămână se circula numai cu mașinile personale, care aveau numere de înmatriculare impare, urmând ca la sfârșitul săptămânii următoare să circule doar mașinile cu numere pare.

⁴⁹ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 18. 101.

director al Editurii Tehnice și Enciclopedice și mulți alți potentăți ai vremii. Au fost discutate probleme concrete de actualitate, cum ar fi tipărirea unor lucrări ca *Mileniul imperial al Daciei*; *Țara lui Dracula* și altele. I.C. Drăgan a primit asigurări că lucrările sale vor fi tipărite eşalonat în prima parte a anului 1986 și s-au semnat câteva contracte în acest sens⁵⁰. Aceste întâlniri au facilitat continuarea fructuoasei colaborări dintre I.C. Drăgan și sistemul comunist aflat la putere în România.

În conformitate cu planul convenit, a avut loc lansarea volumului intitulat *Mileniul imperial al Daciei* la Casa „Pogor” din cadrul Complexului muzeistic ieșean. Evenimentul a fost girat din punct de vedere profesional de istoricul Mircea Petrescu-Dîmbovița, membru corespondent al Academiei R.S.R.⁵¹. Prezentarea a fost una caldă și elogioasă.

La sfârșitul aceluiași an (decembrie 1986), I.C. Drăgan a participat, în calitate de invitat oficial, la Simpozionul consacrat „aniversarii a 2.500 de ani de la înființarea statului dac centralizat”. Evenimentul a fost organizat de Comisia de istorie militară din cadrul Ministerului Apărării Naționale. Au participat Mihnea Gheorghiu⁵², Ștefan Pascu, Dumitru Berciu, Sanda Ghimpu, Eugen Barbu⁵³ și alții. Cei pe care i-am nominalizat au luat cuvântul și s-au referit laudativ la activitatea desfășurată de către I.C. Drăgan pe linia promovării în străinătate a istoriei poporului român. Cu acest prilej, I.C. Drăgan a susținut o prezentare cu titlul „Istoria statelor traco-geto-dace înainte de anul 106.e.n.”⁵⁴.

În noiembrie 1987 a avut loc la Spoleto (Italia) cel de al V-lea simpozion internațional de tracologie. Tema supusă dezbaterii era „Civilizația tracilor: tradiții clasice și cercetări arheologice moderne”. Evenimentul a fost organizat de Centrul european de studii tracice sub egida Fundației Europene Drăgan. La simpozion au participat 40 de invitați din România, Bulgaria, Italia, Iugoslavia, Grecia și Spania. Delegația română a fost compusă din 8 istorici și filologi, care au beneficiat de sprijin material din partea lui I.C. Drăgan.

Se cunosc mai puține detalii despre afacerile lui Drăgan cu autoritățile ceaușiste. Documentele Securității consemnează laconic faptul că milionarul a acționat conform instructajului primit „identificarea de noi posibilități în vederea dezvoltării și diversificării exportului de produse românești”. Între altele, prin firma MARIMEX Import Export s-a obținut sprijinul societății FRAM SHIPPING LTD din Bermude în negocierea privind vânzarea a 15 nave petroliere de mare tonaj (9.600 t) produse în RSR. Valoarea tranzacției a fost de circa 90 mil. \$. Tot prin Drăgan s-a obținut un acord de principiu din partea unor factori de decizie din Maroc în negocierile privind întreprinderi românești din domeniul construcțiilor de căi ferate. Miza era obținerea

⁵⁰ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 18. 103-103 v.

⁵¹ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 18. 127-127. v.

⁵² Mihnea Gheorghiu (1919-2011), poet, prozator, traducător. Între 1944 și 1946 a fost redactor-șef al ziarului „Scânteia tineretului”. A urmat studii de litere și filozofie la Universitatea din București, iar în 1947 și-a dat doctoratul. A fost ales în 1996 membru titular al Academiei Române.

⁵³ Eugen Barbu (1924-1993), jurnalist, romancier și senator român. A terminat Facultatea de Litere a Universității București în 1947. A lucrat ca jurnalist pentru presa de stânga, fiind parte a aparatului de cenzură comunist. În 1963, Eugen Barbu a fost numit la conducerea revistei „Luceafărul” și a condus această revistă până în 1968. În 1969, Eugen Barbu a fost ales membru supleant al CC al PCR. În 1975, Eugen Barbu a devenit deputat în Marea Adunare Națională. Din 1970 până în 1989, Eugen Barbu a condus revista „Săptămîna”. După 1989 a înființat, partidul România Mare, pe care l-a reprezentat în Parlamentul României în legislatura 1992-1996.

⁵⁴ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 18. 141-141. v.

unui contract vizând construirea unei linii ferate de aproximativ 1.000 km lungime între Marakesh–Aiouin. Valoarea tranzacției era de circa un miliard de \$. Toate aceste contracte au fost tranzacționate prin misterioasa firmă I.C.E. Dunarea⁵⁵. Există dovezi și în sensul implicării sale într-o afacere negociată în anul 1988, vizând exportul a 20.000 de autoturisme românești în SUA⁵⁶.

Cu toate că în 1971 Drăgan s-a distanțat de gruparea exilului românesc condusă de Ion Rațiu, ulterior, relația lor s-a îmbunătățit. Pe această bază Securitatea a pus la cale o combinație operativă pentru a crea un nucleu al exilului românesc favorabil politicii RSR. În anul 1988 profesorul Șerban Andronescu stabilit la New York a fost dirijat spre Drăgan pentru a-i sugera să preia conducerea exilului cumulând conducerea unor grupări românești aflate în zone occidentale strategice: la Paris, în Spania și SUA. Oferta a fost declinată elegant de Drăgan, care avea mai multă încredere în forța propriilor organizații. „Miscarea românilor pentru unirea Europei” aniversată în 1989 i s-a părut o soluție mai bună și de aceea l-a invitat pe profesorul Șerbănescu să adere la aceasta⁵⁷.

În iunie 1989 Iosif Constantin Drăgan a atras atenția contraspionajului românesc, pentru că s-a întâlnit cu Apul Anghel. Acesta, abia întors de la Chișinău, i-a înmănat lui Drăgan o scrisoare din partea Frontului Popular al Românilor Moldoveni, semnată de Andrei Țurcanu. În scrisoare conducerea Frontului i se adresează lui Drăgan cu rugămintea de a sprijini lupta lor pentru obținerea unor libertăți. Românii moldoveni solicitau mașini de scris cu caractere latine, aparate de fotocopiere și câteva aparate moderne pentru tipărit. În scrisoare se apelează la Drăgan să intervină pe lângă conducătorii unor universități occidentale ca acestea să ofere burse, de studii pentru studenții români din R.S.S. Moldovenească. În legătură cu aceste burse, se face precizarea că în eventualitatea acordării lor, ele trebuie transmise direct guvernului de la Chisinau, și nu autorităților de la Moscova. Reprezentanții Frontului doreau și o întâlnire personală cu Drăgan în România, dar ca urmare a măsurilor operative întreprinse de Securitate magnatul a fost determinat să nu-i primească pe moldoveni pe teritoriul R.S.R. Astfel, Drăgan și-a afirmat disponibilitatea de a se întâlni cu Andrei Țurcanu la Milano.

Una dintre ultimele întâlniri care au avut loc între reprezentanții nomenclaturii regimului ceaușist și I.C. Drăgan s-a petrecut la 27 noiembrie 1989. Magnatul l-a invitat atunci pe ambasadorul României, Gheorghe Dolgu, la un restaurant aflat în incinta Palatului Națiunilor Unite din Geneva. Cei doi au reafirmat dorința de a conlucra și au discutat propunerea de a organiza în RSR o conferință pe tema protecției bunurilor culturale și a monumentelor istorice românești. Drăgan semnala ambasadorului faptul că în ianuarie 1990 intenționează să se deplaseze la București pentru a conveni asupra detaliilor cu forurile românești competente în această materie⁵⁸. Întâlnirile, desigur, nu au mai avut loc.

În loc de concluzii. Cu toate că documentele păstrate în Arhiva CNSAS reflectă o strânsă colaborare între Iosif Constantin Drăgan și agenții Securității, este dificil de delimitat unde încep interesele propagandistice ale sistemului ceaușist și

⁵⁵ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 18. 134.-134 .v.

⁵⁶ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 18. 225. v.

⁵⁷ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 18. 269-270-v.

⁵⁸ ACNSAS, F. SIE 00028, v. 18. 367.

unde se termină pasiunea tracomană a magnatului. Nu este ușor de stabilit unde se întâlnesc și unde se despart interesele economice ale celor două părți.

Cercetătorul simte că, în ciuda unei conlucrări de mare anvergură ce a fost continuată timp de câteva decenii, regimul totalitar comunist l-a tratat cu suspiciune și l-a supravegheat permanent pe omul de afaceri cu preocupări istoriografice. Deslușim cu greu motivele acestor persistente suspiciuni, care, se pare că au fost reciproce, dar putem documenta detaliat faptul că ori de câte ori omul de afaceri vizita locurile sale natale a fost urmărit prin tehnică operativă (ascultarea telefoanelor, interceptarea corespondenței, microfoane plasate la reședință etc.) și prin intermediul unor ofițeri acoperiți sau colaboratori ai Securității. Se poate afirma, totodată, că activitatea lui desfășurată în diferite țări a fost adesea dirijată și îndeaproape controlată de rezidenturile Securității.

Ar fi nevoie de o extindere și o aprofundare a cercetării pentru a răspunde pertinent la întrebarea privind cunoștințele lui I.C. Drăgan referitoare la bazele teoretice ale studiilor de tracologie. Putem constata însă o efervescentă a discutabilei sale activități istoriografice intensificată brusc în anii '70, datorită unei conjuncturi favorabile creată de gromomania lui Nicolae Ceaușescu. Documentele Securității dovedesc faptul că Drăgan și-a asumat cu entuziasm promovarea trecutului idealizat al României și este evidentă convergența dintre ideile lui și glorificarea excesivă a realizărilor culturale ale dictaturii ceaușiste. Pe lângă toate acestea, colaborarea sa cu regimul comunist dezvăluie și o latură mai puțin cunoscută a propagandei, și anume felul în care obiectivele nedecarate ale dictaturii au fost îmfaptuite prin mijloace de *intelligence*.

Protocronismul, adoptat de regim ca poziție oficială, a atins apogeul ridicolului în 1974, când, la cel de al XI-lea congres al Partidului Comunist Român, strania fuziune a marxismului cu protocronismul a pus în scenă spectacolul festiv al sărbătoririi lui Ceaușescu în ipostaza de succesor al lui Burebista. Indubitabil, acest amalgam științifico-fantastic a supraviețuit regimului tocmai grație aportului material substanțial oferit de către Iosif Constantin Drăgan în acest scop, dar impactul acestui discurs cultural asupra istoriografiei de azi este încă dificil de evaluat, pentru că resursele arhivistice actuale nu reflectă ceea ce s-a întâmplat între 22 decembrie 1989 și decesul magnatului survenit în 2007. Această parte a subiectului excede, pe cale de consecință, cadrul prezentului studiu.

István BANDI,
doctorand la Universitatea Națională de Servicii
Publice (NKE) Budapesta, Ungaria
consilier principal, Departamentul de cercetări
științifice, Arhiva Istorică a Serviciilor Secrete
din Ungaria (ÁBTL), Budapesta, Ungaria,
e-mail: istvanbandi@gmail.com